

SISTEMA LEXICAL DELS NOMS DE COLOR EN CATALÀ*

I

1. En els darrers anys hom ha dedicat un gran nombre de treballs a la investigació dels sistemes lexicals en els vocabularis de diverses llengües, amb referència particular als camps o dominis, com per exemple: el parentiu, els colors,¹ la flora i la fauna, les unitats de mesura i de pes, els graus militars, l'avaluació moral i estètica, les diverses maneres de coneixement, de capacitat i d'enteniment.

Es tracta de subconjunts de paraules relacionades recíprocament des del punt de vista conceptual. Pel seu contingut (valor) unitari, un camp s'oposa a altres camps. Aquest contingut és subdividit per oposicions entre els termes en l'interior del camp mateix.

Les unitats funcionals es presenten com formant grups en els quals elles són en part idèntiques i en part diferents i funcionen en virtut d'uns trets diferencials (semes), com a membres opositius d'aquests grups. L'estructura semàntica d'un sistema de paraules en el vocabulari és la xarxa de relacions semàntiques existents entre les paraules del sistema en qüestió. El significat de cada terme és una funció del lloc que ocupa en el seu sistema. Per demostrar que existeixen relacions semàntiques entre els diversos significats i per descriure aquestes relacions, cal descompondre els significats en unitats constitutives més petites. Cadascun té un contingut semàntic compost d'un conjunt de semes.

* Agraïxo al Dr. Ramon Aramon i Serra i als Estudis Universitaris Catalans la borsa d'estudi que m'ofereixen i que m'ha donat la possibilitat de venir a Barcelona i d'estudiar-hi, des del punt de vista sincrònic i diacrònic, els noms de color en català.

1. Vegeu, per exemple, en el domini romànic: A. BIDU-VRANCEANU, *Esquisse de système lexico-sémantique: les noms de couleur dans la langue roumaine contemporaine (I)*, RRL, XV (1970), 129-140; ID., *Esquisse... (II)*, *ibid.*, 267-278; ID., *Une modalité de description paradigmatique au niveau du lexique*, *ibid.*, 545-568; B. MAZZONI - M. GROSSMANN, *Analisi semantico-strutturale dei termini di colore in italiano*, «Actes du XIIIe Congrès International de Linguistique et Philologie Romanes» (Quebec, 1976), 869-890, en romanès en «Studii și Cercetări de Lingvistică», XXIII (1972), 271-286; ID.-ID., *Motivato /v/ immotivato: Tipi di denominazione dei termini di colore in italiano*, «Beiträge zur Romanistik und Allgemeinen Sprachwissenschaft: Festschrift Wilhelm Giese» (Hamburg 1972), 65-69.

El sentit entès així pot ésser estudiat tant des del punt de vista sincrònic com diacrònic. En aquest article ens interessa només l'estudi descriptiu d'un sistema lexical: els noms de color d'una llengua donada en un moment donat.

2. Les llengües imposen una forma particular al *continuum* de l'espectre dels colors, tracen límits en determinats punts i donen a les àrees així reconegudes una particular classificació lexical. Comunitats diferents estableixen línies de divisió en punts diversos. Essent la llengua part integrant de la cultura d'una societat, les distincions lexicals de cada llengua tendeixen a reflectir els trets culturalment importants dels objectes, de les institucions, de les activitats de la societat respectiva.

El valor unitari del camp lexical dels noms de color és 'l'avaluació adjectival del color'. Els mots que presenten aquest tret s'agrupen entorn d'uns termes de base. Aquests termes de base formen un conjunt tancat de paraules incompatibles i són organitzats al nivell mateix dels trets distintius; per tant, són indivisibles en unitats més petites. Entorn de cada terme de base s'agrupen més lexemes i contrauen entre ells relacions d'identitat o d'oposició. Cadascun d'aquests termes és referencialment imprecís, però la posició relativa en el seu sistema lexical és fixa.

3. La nostra anàlisi ha tingut en compte sobretot la modalitat barcelonina del català contemporani i es basa en les dades obtingudes buidant els principals diccionaris² i en les respostes d'uns subjectes enquestats,³ com a fonts testimonials de la llengua parlada.

Els lexemes han estat analitzats només des del punt de vista de llur significat 'avaluació adjectival del color'.

Hem inclòs també en l'anàlisi substantius usats amb funció adjectival. Hem exclòs els mots en desús, els dialectals, els que pertanyen només a l'estil literari o a llenguatges tècnics.⁴ Hem deixat així mateix fora les moltes combinacions possibles entre termes usats també separadament: *clar, fosc, viu, apagat*, etc., + un nom de color; un nom de color + altre nom de color (per ex. *vermell clar, verd fosc, blau grisós*, etc.). Els sememes d'aquestes combinacions resulten de la suma dels sememes dels dos elements components.

2. A. M. ALCOVER - F. DE B. MOLL, *Diccionari català-valencià-balear*, 10 vols. (Palma de Mallorca 1930-1962) (I²-1968, II²-1964); M. FRANQUESA, *Diccionari de sinònims* (Barcelona 1971); S. PEY I ESTRANY, *Diccionari de sinònims, idees afins i antònims* (Barcelona 1970); P. FABRA, *Diccionari general de la llengua catalana* (Barcelona 1932) (5.ª ed., 1968); S. ALBERTÍ, *Diccionari castellà-català i català-castellà* (Barcelona 1961); J. MIRACLE, *Diccionari català-castellà, castellà-català* (Barcelona 1969).

3. Agraeixo l'ajut de R. Aramon i Serra, S. Amat, J. Massanés, J. Gibert, J. Llobera i J. Alegret.

4. V. l'apèndix II.

II

Els 175 lexemes analitzats que tenen com a sema comú 'avaluació adjectival del color', es poden agrupar en nou paradigmes:

- 1) lexemes que tenen en comú el sema 'blanc';
- 2) lexemes que tenen en comú el sema 'negre';
- 3) lexemes que tenen en comú el sema 'gris';
- 4) lexemes que tenen en comú el sema 'marró';
- 5) lexemes que tenen en comú el sema 'groc';
- 6) lexemes que tenen en comú el sema 'vermell';
- 7) lexemes que tenen en comú el sema 'verd';
- 8) lexemes que tenen en comú el sema 'blau';
- 9) lexemes que tenen en comú el sema 'morat'.

Analitzarem les relacions entre els mots que es troben en cada paradigma, llurs trets distintius i llurs possibilitats combinatòries.

1. En el paradigma BLANC es troben 14 termes que es caracteritzen per la presència dels semes: 'avaluació adjectival del color', 'blanc' (vegeu la taula 1 de l'apèndix I). El primer sema és el que tenen en comú tots els noms de color, el segon és el que diferencia els lexemes d'aquest paradigma de la resta dels noms de color analitzats.

a. L'oposició 'aproximat'/'no aproximat' és rellevant per a:

{ *blancós, blanquenc, blanquinós, blanquíssim* } /v/ *blanc*;

blancós, blanquenc, blanquinós, aproximats a menys, es distingeixen de *blanquíssim*, aproximats a més.

b. El sema 'tirant a beige' caracteritza el lexema *cru*. Altres dos lexemes, *os* i *lletós*, es distingeixen per la presència del tret distintiu 'tirant a groc'.

c. *Blancoi, blancot* i *blanquet* tenen una connotació afectiva i expressen l'afecte o l'aversion del parlant envers l'objecte o la persona dels quals s'avalua el color.

d. *Esblanqueït* i *blanquejat*, a part de l'avaluació del color blanc, expressen el resultat d'una acció, l'adquisició d'aquest color, és a dir, el pas des d'un altre paradigma al de BLANC.

e. Des del punt de vista combinatori, la gran part dels termes d'aquest paradigma es poden combinar tant amb substantius amb el tret 'animat' com amb substantius amb 'inanimat'. Presenten restriccions: *os, cru, blanquejat*, que són compatibles només amb 'inanimat' i *albí* que es combina només amb 'animat'.

2. Els 8 lexemes que s'agrupen entorn del terme de base *negre* (vegeu la taula 2 de l'apèndix I), tenen en comú els trets distintius: 'avaluació adjectival del color', 'negre'.

a. L'oposició 'aproximat'/'no aproximat' es realitza entre:

{ *negrós, negrenc, negríssim* } /v/ *negre*;

{ *negrós, negrenc* } /v/ *negríssim* presenten l'oposició 'aproximat a menys'/'aproximat a més'.

b. Els lexemes *negràs, negret* i *negrot* tenen una connotació afectiva o despectiva.

c. *Ennegrit* es caracteritza enfront dels altres termes del paradigma per l'aspecte resultatiu i denota el pas al paradigma de *NEGRE*.

d. Tots els termes del paradigma són compatibles amb 'animat' i 'inanimat'.

3. Els trets 'avaluació adjectival del color' i 'gris' són comuns a 19 lexemes (vegeu la taula 3 de l'apèndix I).

a. L'oposició 'aproximat'/'no aproximat' és pertinent per als següents termes:

{ *grisenc, grisós, agrisat* } /v/ *gris*;

cendrosenc /v/ *cendrós*.

b. *Gris perla, plata, platejat, plati, platinat* tenen el sema 'clar' mentre que *gris marengo* i *gris fum* es caracteritzen pel tret 'fosc'. Els altres termes són indiferents a les oposicions 'clar'/'no clar', 'fosc'/'no fosc'.

c. Presenten la connotació afectiva o despectiva: *griset, grisot, cendroset, cendrosot*.

d. *Platejat* i *platinat* expressen el resultat d'una acció, l'adquisició del color de plata i de plati, respectivament.

e. Pel que fa a les possibilitats combinatòries, *plata, platejat, gris plom, gris perla, gris marengo, gris fum*, són compatibles amb 'inanimat', en canvi, *plati, platinat, cendrós, cendrosenc, cendroset, cendrosot*, es combinen amb substantius amb el tret 'animat' i s'usen amb referència al pèl. Els altres termes del paradigma no tenen restriccions combinatòries.

4. El paradigma de *MARRÓ* és format pels 27 termes (vegeu la taula 4 de l'apèndix I) que es caracteritzen per la presència dels semes: 'avaluació adjectival del color', 'marró'.

a. { *marronenc, amarronat* } /v/ *marró*;

moreníssim /v/ *moreno* — realitzen l'oposició 'aproximat'/'no aproximat'.

b. Els següents lexemes es distingeixen per la presència del tret 'clar': *beige, caramel, cafè amb llet, tabac, sèpia, rosa te, fulla seca, canyella, avellana, castany, terrós*. El sema 'fosc' en canvi és característic dels lexemes: *moreno, moreníssim, morenàs, morenet, morenot, emmorenit, bronzejat, torrat, coure, caoba, xocolata*.

c. Alguns termes es diferencien també pels trets:

'tirant a vermell': *coure, caoba, conyac, avellana*;

'tirant a rosat': *rosa te*;

'tirant a groc': *fulla seca, canyella, tabac*.

d. *Morenàs, morenet, morenot* tenen la connotació afectiva o despectiva envers la persona a qui es refereixen.

e. Tres termes expressen també el resultat d'una acció, el procés de pas al paradigma de MARRÓ: *emmorenit, bronzejat, torrat*.

f. Es combinen només amb 'inanimat' els següents lexemes: *cafè, cafè amb llet, xocolata, tabac, caramel, sèpia, beige, conyac, rosa te, fulla seca, canyella*.

Són compatibles només amb 'animat': *castany, moreno, morenàs, morenet, morenot, moreníssim, emmorenit, bronzejat, torrat*. Els tres últims es combinen només amb substantius amb el tret 'humà'. *Castany* té com a referència el pèl i els ulls, tots els altres es refereixen a la carnació.

5. Els 35 lexemes que tenen en comú els trets 'avaluació adjectival del color', 'groc', formen el paradigma de GROC (vegeu la taula 5 de l'apèndix I).

a. L'oposició 'aproximat'/'no aproximat' és rellevant per a les sèries:

{ *grogós, groguenc, groguíssim* } /v/ *groc*;

{ *rossenc, rossíssim* } /v/ *ros*;

{ *carbassenc, acarbassat* } /v/ *carbassa*;
pàlidíssim /v/ *pàlid*.

Es distingeixen per 'aproximat a menys'/'aproximat a més':

{ *grogós, groguenc* } /v/ *grogússim*;
rossenc /v/ *rossíssim*.

b. *Pàlid, pàlidíssim, esgrogueït, esgrogússat, mantega, llimona, crem(a), xampany, groc canari, topazi, palla*, tenen el tret 'clar'. El sema 'fosc' caracteritza els lexemes: *or vell, safrà, whiskey, mostassa*.

c. *Grogússim, daurat, or, groc canari, llimona* presenten el sema 'viu'. Altres termes es diferencien pel tret 'apagat': *crem(a), palla, albercoc*.

d. Els següents lexemes s'oposen als altres, per la presència dels semes: 'tirant a vermell': *panotxa, carbassa, carbassenc, acarbassat, safrà, rovell d'ou, albercoc*;

'tirant a marró': *or vell, mostassa, whisky*;

'tirant a blanc': *mantega, crem(a)*.

e. *Grogot, groguet, rossàs, rosset* tenen una connotació afectiva o despectiva.

f. L'aspecte resultatiu és present en el cas d'*esgrogueït, esgroguiçat, daurat*, termes que expressen l'acció de pas des d'un altre paradigma al de GROC.

g. Els lexemes *carbassa, carbassenc, acarbassat, mantega, llimona, crem(a), whisky, xampany, groc canari, topazi, or vell, or, rovell d'ou, mostassa, albercoc*, es combinen només amb substantius amb el tret 'inanimat'.

Són compatibles només amb 'animat': *pàllid, pàllidíssim, ros, rossàs, rosset, rossenc, rossíssim, panotxa*. *Pàllid, pàllidíssim* i *panotxa* es combinen només amb 'humà'. Es pot fer també la diferenciació entre els termes *pàllid* i *pàllidíssim* d'una part, que tenen com a referència la carnació, i d'altra part els altres que es refereixen al pèl.

6. 40 termes tenen com a arxismema: 'avaluació adjectival del color', 'vermell' (vegeu la taula 6 de l'apèndix I).

a. L'oposició 'aproximat' / 'no aproximat' es realitza entre:

{ *vermellenc, vermellós, vermellíssim* } /v/ *vermell*;

rogenc /v/ *roig*;

rosenc /v/ *rosa*;

ataronjat /v/ *taronja*.

S'oposen per 'aproximat a menys' / 'aproximat a més':

{ *vermellenc, vermellós* } /v/ *vermellíssim*.

b. Els següents lexemes tenen com a tret distintiu 'clar': *rosa, rosat, rosenc, salmó, carn*, mentre que *sang, sang de bou, rajola, granat, bordeus, escarlata, avinat, vinós, caldera*, es caracteritzen pel sema 'fosc'.

c. *Vermellíssim, rogent, rosella, llagosta, fúcsia, magenta, ciclamen, sang, sang de bou, maduixa, escarlata, cirera* amb el tret 'viu' s'oposen als altres termes del paradigma. El sema 'apagat' és present en els lexemes: *carn, granat, bordeus, avinat, vinós*.

d. Hi ha més termes que es distingeixen també presentant una tendència cap a un altre color:

'tirant a groc': *roig, rogenic, roget, rojàs, rojot, butà, taronja, ataronjat*;

'tirant a marró': *caldera*;

'tirant a morat': *bordeus, vinós, avinat, ciclamen, fúcsia, magenta*.

e. *Vermellàs, vermellet, vermellot, rojàs, roget, rojot*, denoten també l'actitud afectiva o despectiva del parlant.

f. *Envermellit, enrogit i enrojolat* indiquen l'acció d'adquisició del color respectivament.

g. Restriccions combinatòries presenten, *rogent, rosella, sang, sang de bou, salmó, granat, bordeus, escarlata, carn, avinat, vinós, ciclamen, fúcsia, magenta, butà, taronja, ataronjat, caldera, llagosta, rajola*, que són compatibles només amb substantius amb el tret 'inanimat' i *rojàs, roget, rojot, enrogit, enrojolat, envermellit* que es combinen amb 'animat', 'humà'.

7. En el paradigma de VERD hi ha 13 termes que tenen els trets 'avaluació adjectival del color', 'verd' (vegeu la taula 7 de l'apèndix I).

a. { *Verdenc, verdós, verdíssim* } /v/ *verd* — realitzen l'oposició 'aproximat'/'no aproximat'.

{ *Verdenc, verdós* } /v/ *verdíssim* es diferencien per 'aproximat a menys'/'aproximat a més'.

b. *Verd poma* es caracteritza per la presència del sema 'clar', mentre que *verd botella* té el tret distintiu 'fosc'.

c. Les oposicions 'viu'/'no viu' i 'apagat'/'no apagat' són pertinents, la primera en el cas de *verdíssim, verd maragda, verd lloro, verd billar* /v/ els altres lexemes, i la segona per a *verd oliva, verd fulla, caqui* /v/ els altres lexemes del paradigma.

d. *Verd mar* té el sema 'tirant a blau', en canvi 'tirant a marró' és tret distintiu de *caqui*.

e. Des del punt de vista de les possibilitats combinatòries, *verd lloro, verd botella, verd oliva, caqui, verd fulla, verd billar, verd poma* són compatibles només amb substantius que presenten el tret 'inanimat'.

8. Els trets 'avaluació adjectival del color', 'blau' són comuns a 11 termes que formen el paradigma de BLAU (vegeu la taula 8 de l'apèndix I).

a. Constatem l'oposició 'aproximat'/'no aproximat' entre:

{ *blavenc, blavós, blavíssim* } /v/ *blau*.

Blavenc i *blavós* s'oposen a *blavíssim* per 'aproximat a menys'/'aproximat a més'.

b. Els següents lexemes tenen el sema 'clar': *blau cel, turquesa*. El tret 'fosc' és present en *blau marí, blau elèctric, lívid*.

c. *Blavíssim, blau acer, blau elèctric, turquesa* es caracteritzen per la presència del tret 'viu', en canvi *blau assafata* presenta el sema 'apagat'.

d. Més lexemes denoten la tendència cap a un altre color:

'tirant a gris': *blau assafata, blau acer*;

'tirant a verd': *turquesa*;

'tirant a morat': *lívid*.

e. *Blau marí, blau assafata, i blau elèctric* es poden combinar només amb substantius amb el tret 'inanimat'. *Lívid* és compatible només amb 'animat' i 'humà'.

9. El paradigma de MORAT és format de 8 lexemes amb els trets 'avaluació adjectival del color', 'morat' (vegeu la taula 9 de l'apèndix I).

a. *Moradenc, amoratat*, amb el sema 'aproximat', s'oposen a *morat* — 'no aproximat'.

b. 'Clar' és tret distintiu de: *violeta, malva, lila*. El lexema *albergínia* té el sema 'fosc'.

c. *Malva* i *lila* es diferencien també pel tret 'tirant a vermell', en canvi *violeta* presenta 'tirant a blau'.

d. *Moradet* té una connotació afectiva.

e. Són compatibles només amb 'inanimat': *violeta, malva, lila, albergínia*. *Amoratat* es combina amb substantius amb els trets 'animat' i 'humà'.

III

Després de l'anàlisi dels trets distintius, de les oposicions i identitats, considerem necessari, en la segona part d'aquest article, l'estudi de la forma o de les formes per mitjà de les quals són denominats aquests noms de color.

El lligam entre el significat i el significat de les paraules és en general arbitrari, poques vegades és motivat. La motivació absoluta es dona només en el cas dels mots onomatopeics. La motivació dita relativa, de fet no és una associació entre forma i contingut, sinó una associació a l'interior de la llengua entre diferents mots. Pot ésser gramatical (per exemple, els derivats, les paraules compostes) o semàntica, en aquells casos en què alguna cosa és denominada igual que una altra a base d'unes característiques que tenen en comú.

El material analitzat es pot dividir en dos grans grups: els termes immotivats i els termes motivats.

1. En el primer grup, el dels termes immotivats, trobem en primer lloc tots els termes de base. Al costat dels mots heretats i manllevats d'altres llen-

gües hi ha també alguns termes que eren motivats en el català antic però han perdut la motivació. Són els següents: *blanc, albi, cru; negre; gris, gris marrenco; marró, moreno, beige; groc, pàl·lid, ros; vermell, roig, escarlata, magenta; blau, lívid; verd, caqui; morat.*

2. La majoria dels lexemes del camp lexical dels termes de color són motivats.

a. El primer grup és format de termes motivats pel fet d'ésser derivats, amb diversos afixos, de termes no motivats, sobretot de termes de base. Cada afix afegeix el seu sema relacional als semes del terme amb el qual es combina. En funció d'aquests semes relacionals els podem agrupar d'aquesta manera:

- a) 'aproximadament...': *-enc; -ós; a...at: blanquenc, negrenc, grisenc, marronenc, groguenc, rossenc, vermellenc, rogenic, blavenc, verdenc, moradenc; blancós, blanquinós,⁵ negrós, grisós, grogós, vermellós, blavós, verdós; agrisat, amarronat, amoratat.*
- b) 'extremament...': *-íssim: blanquíssim, negríssim, moreníssim, groguíssim, pallidíssim, rossíssim, vermellíssim, blavíssim, verdíssim.*
- c) 'agradablement o desagradablement ...': *-et; -às; -ot; -oi: blanquet, negret, griset, morenet, groguet, rosset, vermellet, roget, moradet; negràs, morenàs, rossàs, vermellàs, rojàs; blancot, negrot, grisot, morenot, grogot, vermellot, rojot; blancoi.*
- d) 'esdevingut ...': *-at; es-...-it; es-...-at; en-...-it; en-...-at: blanquejat; esblaqueït, esgroguèit; esgroguissat; ennegrit, emmorenit; envermellit, enrogit; enrojolat.*

b. El segon tipus de lexemes motivats és format per termes que expressen el color mitjançant una comparació amb el color implícit en diferents substantius. Del contingut semàntic d'aquests substantius és actualitzat només el tret distintiu de color, tots els altres semes resulten suspensos.

A) Analitzem-los abans des del punt de vista d'aquestes bases que denominen éssers i objectes pertanyents a diferents esferes de la realitat circumdant.

1) Substàncies inorgàniques:

- a) metalls: *plata, platejat, plati, platinat, gris plom, bronzejat, coure, or, or vell, daurat, blau acer.*
- b) pedres precioses/dures: *topazi, granat, turquesa, verd maragda.*
- c) diversos: *cendra, cendró, cendrosenc, cendroset, cendrosot, gris perla, gris fum, terrós, butà, caldera, rajola, blau marí, blau cel, blau elèctric, verd billar, verd botella, verd mar.*

5. Derivat de *blanquí*.

2) Món vegetal:

- a) flors: *rosa te, rosa, rosat, rosenc, rosella, ciclamen, fúcsia, violeta, malva, lila.*
- b) fruits: *castany, avellana, carbassa, carbassenc, acarbassat, llimona, albercoc, maduixa, cirera, taronja, ataronjat, verd oliva, verd poma, albergínia.*
- c) altres aliments: *lletós, cafè, cafè amb llet, xocolata, caramel, canyella, conyac, safrà, mel, mantega, rovell d'ou, crem(a), xampany, whisky, mostassa, bordeus, avinat, vinós.*
- d) diversos: *caoba, tabac, fulla seca, panotxa, palla, verd fulla.*

3) Món animal:

- a) animals/partes dels animals: *sèpia, groc canari, sang de bou, salmó, llagosta, verd lloro.*
  - b) home/partes de l'home: *blau assafata, os, sang, carn.*
- b) Cal distinguir dos subtipus: derivats semàntics i derivats morfològics.

1) Pertanyen al primer grup els substantius usats amb funció adjectival, amb sufix -Ø, que resulten de l'èlisi de sintagmes del tipus: *de color de...* A vegades són usats precedits pel mot *color* o d'un terme de base.

2) El segon grup és format dels adjectius de color derivats de substantius amb l'ajut d'afixos. Aquests afixos, al costat dels semes que hem constatat en l'altra sèrie (cf. III. 2. a.), expressen la comparació amb el color dels éssers o objectes denominats pels substantius respectius.

- a) 'de color de ...': *-ós; -at: lletós, cendrós, terrós, vinós; rosat.*
- b) 'aproximadament de color de ...': *-enc; -ós + -enc; a...-at: carbassenc, rosenc; cendrosenc; acarbassat, avinat, ataronjat.*
- c) 'agradablement o desagradablement de color de ...': *-ós + -et; -ós + -ot: cendroset, cendrosot.*
- d) 'esdevingut de color de ...': *-at: platejat, platinat, bronzejat, daurat.*

IV

1. De l'anàlisi dels tipus de denominació resulta que hi ha una gran desproporció quantitativa entre el nombre dels termes motivats i immotivats, a favor dels primers, sobretot dels termes que expressen la comparació amb el color de diversos éssers i objectes.

2. Comparant els resultats de les dues parts d'aquest estudi, constatem que la majoria de les oposicions i identitats no són també de natura formal. L'estructuració parafràstica de l'expressió i del contingut és evident només en el

cas de les oposicions: 'aproximat'/'no aproximat', 'aproximat a menys' /'aproximat a més'; de la connotació afectiva o despectiva i de l'aspecte resultatiu. Podem constatar doncs els següents tipus derivatius homogenis:

lexema + Ø /v/ lexema + *-enc, -ós*;

Ø + lexema + Ø /v/ *a-* + lexema + *-at*;

lexema + Ø /v/ lexema + *-íssim*;

lexema + Ø /v/ lexema + *-et, -às, -ot, -oi*;

Ø + lexema + Ø /v/ *es-, en-* + lexema + *-at, -it*;

lexema + Ø /v/ lexema + *-at*.

APÈNDIX I⁶

TAULA 1: BLANC

lexemes	sems avaluació adj. del color	blanc	aproximat a		tirant a		connotació	aspecte resultatiu	compatible amb	
			menys	més	beige	groc			animat	inanimat
blanc	+	+	-	-	-	-	-	-	0	0
blanquenc	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
blancós	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
blanquinós	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
blanquíssim	+	+	-	+	-	-	-	-	0	0
blancoi	+	+	0	0	-	-	+	-	0	0
blanquet	+	+	0	0	-	-	+	-	0	0
blancot	+	+	0	0	-	-	+	-	0	0
blanquejat	+	+	0	0	-	-	-	+	-	+
esblanqueït	+	+	0	0	-	-	-	+	0	0
albí	+	+	0	0	-	-	-	-	+	-
lletós	+	+	0	0	-	+	-	-	0	0
cru	+	+	0	0	+	-	-	-	-	+
os	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+

TAULA 2: NEGRE

lexemes	sems avaluació adj. del color	negre	aproximat a		connotació	aspecte resultatiu	compatible amb	
			menys	més			animat	inanimat
negre	+	+	-	-	-	-	0	0
negrenc	+	+	+	-	-	-	0	0
negrós	+	+	+	-	-	-	0	0
negríssim	+	+	-	+	-	-	0	0
negràs	+	+	0	0	+	-	0	0
negret	+	+	0	0	+	-	0	0
negrot	+	+	0	0	+	-	0	0
ennegrit	+	+	0	0	-	+	0	0

6. Tingueu presents les següents equivalències: + = marcat; - = no marcat; 0 = irrelevant.

TAULA 3: GRIS

lexemes	sems avaluació adj. del color	gris	aproximat a		clar	fosc	connotació	aspecte resultatiu	compatible amb	
			menys	més					animat	inanimat
gris	+	+	-	-	-	-	-	-	0	0
grisenc	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
grisós	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
griset	+	+	0	0	-	-	+	-	0	0
grisot	+	+	0	0	-	-	+	-	0	0
agrisat	+	+	+	-	-	-	-	-	0	0
cendra	+	+	0	0	-	-	-	-	0	0
cendrés	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-
cendrosenc	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-
cendroset	+	+	0	0	-	-	+	-	+	-
cendrosot	+	+	0	0	-	-	+	-	+	-
plata	+	+	0	0	+	-	-	-	-	+
platejat	+	+	0	0	+	-	-	+	-	+
plati	+	+	0	0	+	-	-	-	+	-
platinat	+	+	0	0	+	-	-	+	+	-
gris perla	+	+	0	0	+	-	-	-	-	+
gris plom	+	+	0	0	-	-	-	-	-	+
gris marengo	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+
gris fum	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+

TAULA 4: MARRÓ

lexemes	sems avaluació adj. del color	marró	aproximat a		clar	fosc	tirant a			connotació	aspecte resultatiu	comp atible amb	
			menys	més			vermell	rosat	groc			animat	inanimat
marró	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
marronenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
amarronat	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
castany	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	+	-
moreno	+	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-
moreníssim	+	+	-	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-
morenàs	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	-	+	-
morenet	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	-	+	-
morenot	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	-	+	-
emmorenit	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	+	+	-
bronzejat	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	+	+	-
torrat	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	-	+	-
coure	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	0	0
caoba	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	0	0
café	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	+
café amb llet	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	+
xocolata	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	-	-	+
tabac	+	+	0	0	+	-	-	-	+	-	-	-	+
caramel	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	+
sèpia	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	+
terrós	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	0	0
beige	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	+
canyella	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	+
conyac	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	+
rosa te	+	+	0	0	+	-	-	+	-	-	-	-	+
fulla seca	+	+	0	0	+	-	-	-	+	-	-	-	+
avellana	+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	-	0	0

TAULA 5: GROC

lexemes	sems avaluació adj. del color	groc	aproximat a			fosc	viu	apagat	tirant a			connotació	aspecte resultatiu	compatible amb	
			menys	més	clar				vermell	marró	blanc			animat	inanimat
groc	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	
groguenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	
grogós	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	
grogússim	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	0	0	
groguet	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	0	0	
grogot	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	0	0	
esgroguissat	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	+	0	0	
esgrogueït	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	+	0	0	
pàlid	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
pal·lidíssim	+	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
ros	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
rossenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
rossíssim	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
rossàs	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	
rosset	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	
panotxa	+	+	0	0	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	
carbassa	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	
carbassenc	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	
acarbassat	+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	
safrà	+	+	0	0	-	+	-	-	+	-	-	-	0	0	
mel	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	
mantega	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	
limona	+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+	
groc canari	+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+	
daurat	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	+	0	0	
or	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+	
or vell	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+	
rovell d'ou	+	+	0	0	-	-	+	-	+	-	-	-	-	+	
crem(a)	+	+	0	0	+	-	-	+	-	-	+	-	-	+	
topazi	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	
xampany	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	
whisky	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+	
palla	+	+	0	0	+	-	-	+	-	-	-	-	0	0	
mostassa	+	+	0	0	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	
albercoc	+	+	0	0	-	-	-	+	+	-	-	-	-	+	

TAULA 6: VERMELL

sems	avaluació adj. del color	vermell	aproximat a		clar	fosc	viu	apagat	tirant a			connotació	aspecte resultatiu	compati-ble amb	
			menys	més					marró	groc	morat			animat	inanimat
vermell	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
vermellenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
vermellós	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
vermellíssim	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	0	0
vermellàs	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	-	0	0
vermellet	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	-	0	0
vermellot	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	+	-	-	0	0
envermellit	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-
roig	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	0	0
rogenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	0	0
rogent	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+
rojàs	+	+	0	0	-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	-
roget	+	+	0	0	-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	-
rojot	+	+	0	0	-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	-
enrogit	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-
enrojolat	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-
butà	+	+	0	0	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-
taronja	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+
ataronjat	+	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+
rosa	+	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
rosat	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
rosenc	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
rosella	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+
sang	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+
sang de bou	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+
salmó	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
maduixa	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	0	0
granat	+	+	0	0	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+
bordeus	+	+	0	0	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+
escarlata	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+
carn	+	+	0	0	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+
cirera	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	0	0
avinat	+	+	0	0	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	+
vinós	+	+	0	0	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	+
ciclamen	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+
fúcia	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+
magenta	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	+
caldera	+	+	0	0	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+
llagosta	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+
rajola	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+

TAULA 7: VERD

semes	avaluació adj. de color	verd	aproximat a		clar	fosc	viu	apagat	tirant a		compatible amb	
lexemes			menys	més					blau	marró	animat	inanimat
verd	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
verdenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	0	0
verdós	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	0	0
verdíssim	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	0	0
caqui	+	+	0	0	-	-	-	+	-	+	-	+
verd maragda	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	0	0
verd oliva	+	+	0	0	-	-	-	+	-	-	-	+
verd lloro	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	+
verd fulla	+	+	0	0	-	-	-	+	-	-	-	+
verd billar	+	+	0	0	-	-	+	-	-	-	-	+
verd poma	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	+
verd botella	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	-	+
verd mar	+	+	0	0	-	-	-	-	+	-	0	0

TAULA 8: BLAU

semes	avaluació adj. del color	blau	aproximat a		clar	fosc	viu	apagat	tirant a			compati- ble amb	
lexemes			menys	més					gris	verd	morat	animat	inanimat
blau	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
blavenc	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
blavós	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
blavíssim	+	+	-	+	-	-	+	-	-	-	-	0	0
blau cel	+	+	0	0	+	-	-	-	-	-	-	0	0
blau marí	+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	-	-	+
blau assafata	+	+	0	0	-	-	+	+	-	-	-	-	+
blau elèctric	+	+	0	0	-	+	+	-	-	-	-	-	+
blau acer	+	+	0	0	-	-	+	-	+	-	-	0	0
lívid	+	+	0	0	-	+	-	-	-	+	+	+	-
turquesa	+	+	0	0	+	-	+	-	-	+	-	0	0

TAULA 9: MORAT

lexemes	sems	avaluació adj. del color	morat	aproximat a		clar	fosc	tirant a		connotació	compatible amb	
				menys	més			vermell	blau		animat	inanimat
morat		+	+	-	-	-	-	-	-	-	0	0
moradenc		+	+	+	-	-	-	-	-	-	0	0
moradet		+	+	0	0	-	-	-	-	-	0	0
amoratat		+	+	+	-	-	-	-	-	+	+	-
violeta		+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	+
malva		+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	+
lila		+	+	0	0	+	-	+	-	-	-	+
albergínia		+	+	0	0	-	+	-	-	-	-	+

APÈNDIX II⁷

acarminat	blanquiú	corahinós	grana
adzebruno	blanquívol	coureny	granat
afumat	blau-verd	daorat	grisaci
ala de corb	blausseu	dauradenc	grisard
ala de mosca	blavinenc	daurat-torrat	grogastre
alabastrí	blavinós	daurejat	groguejant
alatzà o alazà	blavís	embrunit	groguinenc
alb	blaviscós	embrunyit	groguinós
albar	blavissó	empavonat	grogúis
albenc	blavissós	empebrat	grogüisc
albí	blavoset	emporprat	grogüissenc
alleonat	blavosot	emusco	grogüissó
amagranat	blond	encanusit	grogüiu
ambrat	bronzi	encarnat	grogusseu
ametistada color	bru	endaurat	herbenc
ametllonat	burell	engassat	incarnat
amorenat	burellenc	engrogat	isabelle
amusc	callol	entredaurat	lilial
amuscant	candent	esblaimat	lleonat
amusco	candeyal	escarlatinós	llobí
anyilós	càndid	esmeragda	llor
aplomat	canós	esmeragdat	lloro
argentat	canut	esmeragdí	magranat
argentí	canyellat	esmeraldí	mallat
aturquesat	carmelita	esnegrit	manroja
atzur	carmesí	esverdegassat	maragdí
atzurat	carmí	falb	marbrenc
atzurí	carminat	faldo	marmori
auri	carminenc	ferrós	mascard
baig	carminós	festaquí	melana
baio	carxofat	flavescent	melat
blancal	castanyat	foc	merda d'oca
blancàs	celestí	fuliginós	merlenc
blancatxo	celestre	fulv	merlet
blancó	cendrinós	fumat	moí
blancós	cerós	gaço	moïny
blancoset	ceruli	galbí	moradillo
blancús	cetrí	gars	moradís
blanquejant	cinèric	gas	moradós
blanquer	cinerici	gebrat	moradot
blanquí	citrí	ginjolat	moratat
blanquinenc	claret	giroflat	moré
blanquinós	colrat	glauc	morenarro
blanquinosenc	corahí	glaucescent	morenic

7. Donem una llista alfabètica d'aquells noms de color que es troben en el DCVB i que no han entrat en l'anàlisi (cf. I. 3).

moreniu	opalí	roís	tornassolat
moreu	palmellat	rojaj	turquejat
moro	pallós	rojana	turquesat
moscard	pardenc	rojarro	turquí
moscat	pardillo	rojó	ultramar
mosquejat	pardo	rojoi	ultramari
musc	pardós	rojós	verd de montanya
musco	peixard	rojús	verdal
nacari	pèl de rata	rojuseu	verdalós
nacrat	perlat	rosaci	verdàs
nacri	perlí	rossejant	verdejant
naquerat	platat	ruan o ruà	verdelós
naronjat	plateat	rubescent	verderós
negral	plomís	rubicund	verdet
negrelló	plomisc	rubiginós	verdinós
negrí	plomissenc	ruig	verdisc
negrisc	plomós	safirí	verdiu
negrissenc	ponçó	sal i pebre	verdolenc
negrissós	porpra	sal i vinagre	verdosenc
negriu	porprat	salestí	verdoset
negroide	porraci	salmonat	verdosot
negrosenc	préssec	sardí	verdot
negroset	púrpura	saur	verdussenc
negrosot	purpurenc	siena	verdusseau
negrusseau	purpurescent	sienós	vermelleu
neireny	purpuri	sor	vermellí
neretí	purpurí	subcendrós	vermelliu
nereny	quermaki	sutja	vermello
nevat	radjà	taronjat	vermel·lo
nevós	renegrit	taronjós	vermel·losenc
nivi	roent	tenat o tanat	vinesc
noguerat	rogeu	terra	violaci
noranjat	rogic	tord	violat
ocraci	roginós	tordell	viradenc
ocre	rogisc	tordenc	virat
ocrí	rogiu	tordillo	virescent
ocrós			

MARIA GROSSMANN

Bucarest-Cosenza